

Csongrády Béla

Nyitott ajtók mögött

*mottó: „mégegy győzelem s nem
marad katonám”
(Pürrhosz)*

Nem tartozom azok közé, akik számára a vitaindító – a szerkesztőség vezetőjét idézve – „nem teszi lehetővé a kibúvást az állásfoglalás felelősségteljes terhe alól.” Rajtam senki nem kérné (nem kérhetné) számon, hogy miért nem nyilvánítottam véleményt *Bilecz Endre* cikkével kapcsolatban. De megszólítva érzem magam, mint olyan – örökös baloldaliságom ellenére – autonóm személy(iség), akinek van (kell, hogy legyen) a nyilvánosságnak is szánt mondanivalója a közvetlenül körülötte zajló folyamatokról, mert egyébként nincs joga önmagát értelmiséginek tekinteni.

Kifejezetten örülök, hogy indult ez az eszmecsere, mert így módomban van kinyilvánítani mélyeséges csalódásomat – ha úgy tetszik kritikámat – a szocialista párt eltaktikázott megyei szereplése okán. Az az érzésem – mi több: határozott véleményem –, hogy egyhamar aligha visszatérő esélyt szalasztott el az MSZP, amikor hagyta a sajtót kiénekelni a szájából (vagy ami még nagyobb baj, talán önmaga énekelte ki...).

A lényegi folyamatok jellemzését tekintve egyetérték Bilecz Endrével. Ma már nem esik nehezemre, hogy elismerjem, kimond-

jam: alapos ismerője, értője, végülis szakembere az önkormányzatiság témakörének. (Bezzeg néhány évvel ezelőtt igencsak távol ültünk egymástól a politikai kerekasztaloknál, szigorú ellenérdekeltségünk nem kedvezett az objektív ítéletalkotásnak sem.)

Külső szemlélőként én is úgy látom, mint ő a pártok erőviszonyainak alakulását is. (Az más kérdés, hogy egy-egy párt belülről, önmaga érdekei és korlátai ismeretében osztja-e és mennyiben a bileczi megállapításokat.)

E reflexió papírra vetésekor nem kerülhettem meg két sajátos körülmény néven nevezését sem. Egyrészt alig egy évvel a szocialisták 1994 májusi elsöprő győzelme után, most egy olyan társadalmi légkörben kell kifejtennem sajnálkozásomat a megyei status quo miatt, amelyben fokról-fokra csökken az MSZP népszerűsége (februártól márciusra Torgyán József jelentős különbséggel került Horn Gyula elé a Szonda Ipsos közvéleménykutatása szerint), amikor egyre többen mennek vagy készülnek az utcára tüntetni a szocialista többségű kormánykoalíció március 12-i, úgynevezett stabilizációs programja ellen, amely éppen az MSZP országos szintű választási sikerét megalapozó szociálpoliti-

kára tervez csapást mérni. (Micsoda paradoxona a történelemnek, pontosabban a mindig is sajátos magyarországi politikai viszonyoknak, hogy a kormányintézkedés kapcsán sokan úgy vélik: ez az igazi rendszerváltás, amennyiben végérvényesen eltűnik a szociális érzékenység, mint a Kádár-rendszer jellemzője. Akkor most jó ez vagy rossz, kinek jó ez, illetve kinek rossz, örülni vagy bánkódni kell-e emiatt? – kérdezhetnénk, de a válaszok meghaladnák e cikk kereteit.)

Másrészt akkor kell (lehet) Bilecz Endre több hete született írására reagálni, amikor már újabb tanulmányigényű, nagy terjedelmű dolgozata jelent meg a Nógrád megyei Hírlap április 1-i számában Száz nap, amely nem rengette meg Nógrádot címmel, s amely már a megyei közgyűlés működésének – vagy ahogyan ő látja: helyben járásnak, „téblábolásának” – anomáliáit is feltárja.

Fentiek természetesen árnyalják, de gyökeresen nem módosítják véleményemet.

A tavalyi májust követően – mint Bilecz Endre is sorra veszi – sok jel mutatott arra, hogy a szocialista párt az önkormányzati választásokon is leképezi az országos sikert, kamatoztatja, hogy hét helyi országgyűlési képviselőből hat MSZP-s és abszolút többséget szerez a megyében is.

Annak okait, hogy ez nem így történt, ugyancsak jól tapintja ki a vitaindító, anélkül, hogy a szocialisták szószólója lenne. Jogosan helyezi a „hibasorozat” élére, hogy Salgótarján megyei jogú várossá nyilvánításának rossz időzítésével a megyeszékhely szavazóinak „diszkvalifikálásával” valóban többezres nagyságrendű feltételezett szavazót veszített a baloldal. (Ellenkező esetben most biztosan más politikai elrendeződésről folyhatna polémia és néhány Bilecz Endre által – jogosan vagy kevésbé úgy – faktumként kezelt jelenség is más képet mutatna.)

Arról viszont már nem a gesztusértékű intézkedést meghozott kormány tehet, hogy

Salgótarján választópolgárainak kiesése tudatában is megyeszékhely-centrikus volt az MSZP kampánya. Tarján súlya kétségtelenül jelentős e régióban, de ezzel nem lehet indokolni, hogy miért nem fordítottak nagyobb figyelmet a többi városra s főleg a tipikus nógvádi aprófalvak lakóival való találkozásra, beszélgetésre. Néhány választási gyűléssel – amelyre egyébként is kevesen mentek el a községekben, ha szegfűs meghívó érkezett – ezt a feladatot nem lehetett letudni.

Az MSZP – úgy tűnik – a megyében lebecsülte a potenciális ellenfeleket, elfeledkezett arról, hogy Salgótarján és Bátorfőterenyé térségén kívül milyen jelentős bázisai vannak a konzervatív pártoknak, a kereszténydemokratáknak, a nép-nemzeti, polgári eszméknek külön-külön is, hát még összeadódva! Sejtetni, látni kellett volna, hogy a hatalomból májusban kivonult pártok nem adják fel a politikai küzdelmet. A túlzott magabiztosság rányomta bélyegét a megyei közgyűlési elnök jelölésének folyamatára is, amely szerintem nemcsak a tényleges választásra volt döntő – s az MSZP szemszögéből kedvezőtlen – kihatással, hanem az erősen pártorientált közgyűlés összetételének alakulására is. Ebben csak egy – de fontos – tényező a régi – SZDSZ-es – elnök szocialista megyei listán való indítása, további elnökségének valószínűsítése, amely – be kell látni – nem váltott ki osztatlan helyeslést a megyében.

Legalább ilyen súllyal esett latba a másik elnökjelölt hezitálása, ami értelemszerűen titkolózással, kulisszák mögötti tárgyalásokkal járt, s a bizonytalanságok sorozatát váltotta ki párton belül is, hát még kívül. Nem csoda, hogy a partnerek nem tudták, hogy mit is akar tulajdonképpen az MSZP, ha a szocialisták saját berkeiken belül sem tisztázták álláspontjukat. Hiába hát a demokratikus, a nyílt politizálás eszméje – és jobbára gyakorlata is –, ha némely dolgokról – szemérmességéből, vagy valami más megfontolásból – nem esik szó.

Máig sem tudni ugyanis pontosan – s az a gyanúm, hogy később sem derül ki –, hogy mi történt – illetve mi nem történt meg – az SZDSZ-szel való egyezkedések során: honnan származott az időzavar. Természetesen – nézőpontjaiknak megfelelően – mást mondanak a szabaddemokraták és mást a szocialisták illetékes vezetői. Az előbbieknél egyébként sincs sok magyarázni valójuk: az ő taktikájuk bevált, a megyei közgyűlés elnökét sorraikból választották meg, ha ennek az is volt az ára, hogy egy-egy alelnököt állított három ellenzéki párt is. A szocialisták viszont csak magyarázkodni tudnak, a véletlenek összejátszására, cserbehagyásra, etikátlanságra, micigyébre hivatkoznak, de azt, hogy ők is felelősek azért, hogy az MSZP több településen, s a megyei közgyűlésben nem jutott a várt mandátumtöbbséghez, és az elnöki funkcióhoz sem – kevésbé hangsúlyozzák.

Pedig a tanulságok levonása, az őszinte szembenézés a történetekkel, a tényekkel nem tekinthető el már csak a párt – még inkább a baloldal – jövője szempontjából sem.

Létrejött tehát egy olyan helyzet, hogy – mint Bilecz is jelzi – decemberben sem a szocialista baloldal, sem a polgári jobboldal nem győzött az urnáknál. Májushoz képest azonban igenis előreléptek a polgári pártok, megszerveződött, megerősödött a konzervatív koalíció, amely – a liberális SZDSZ-szel kiegészülve – a negyven tagot számláló közgyűlésben „gondolkodás nélkül”, sorrendre leszavazza az MSZP és a Munkáspárt (13+4) 17 képviselőjét. S ha a választók politikai hitvallása, magatartása alapján nagyjában-egészében reálisnak is látszik egy-egy párt színeiben bejutott képviselők száma, aránya, az ellenzék egymással, az SZDSZ-szel és a Társadalmi Egyesületek Szövetségével(!) összefogva sarokban tarthatja – és tartja is – az önállóan legnagyobb létszámú MSZP-s frakciót. (Kivételes eset volt csupán, hogy a költségvetés elfogadására gyakorlati-

lag egységesen szavazott az egész közgyűlés.) Semmit sem változtat a lényegen, hogy néha egy-egy „átszavazó” miatt nem 23-17, hanem 22-18 vagy 21-19 arányban marad alul a baloldal.

Egyet tehet, de sokat nem ér vele, ha bojkottálja a szavazást, s mint a főjegyző válaszájánál történt – kivonul a teremből.

Egy többpártrendszerű demokráciában miért baj az, hogy szocialista többségű kormányzás esetén a megyei közgyűlésben más pártok akarata érvényesül? – kérdezhetné tőlem bárki – teljes joggal.

Nem baj, már csak azért sem, mert ha „fent, középen és lent” szerte az országban ugyanaz a párt lenne hatalmon, akkor – legalábbis egy választási ciklus időszakára – akarva-akaratlanul visszaköszönne az önmagát túlélt egypártrendszer. Végül is nincs más lehetőség, mint tudomásul venni az állampolgárok döntését, a törvényesen kialakult politikai helyzetet, de – itt és most – nehéz, éppen a fentiekben foglalt elmulasztott lehetőség miatt.

A posztkommunista, modern baloldaliság eszméjét vallók, elfogadók, a szimpatizánsok pedig nem tehetnek mást, mint bizakodnak. Abban, hogy az emberek felismerik, belátják: a kapitalizmus – amelyet Kelet-Európa is restaurálni kényszerült – alapvetően igazságtalan társadalmi rendszer, de gazdaságilag lényegesen hatékonyabb minden történelmi – köztük szocialista – kísérletnél. Ezért – jelen ismereteink szerint – nem kínálkozik más jó irány, mint a kapitalista, teljesítményelvű termelés és a méltányos helyzetű, a rászorultság elvét figyelembe vevő, az úgynevezett kisemberek tömegeinek leszakadását mérsékelő, kompenzáló újraelosztás együttes alkalmazása.

Mondom ezt annak ellenére, hogy a válságkezelés folyamatában most éppen ez az elosztás látszik súlyos műtétet elszünetelni, de – mint a radikális beavatkozások esetében lenni szokott – a remélt gyógyulás, a szociális értékeknek a piaczgazdasággal való szerves illeszkedése érdekében.